

MATS SVEGFORS

Finns det ett slags specialiseringens paradox?

Mats Svegfors är landshövding i Västmanlands län och ordförande i Ansvarskommittén. Han har tidigare varit chefredaktör i Svenska Dagbladet.

I november förra året beviljade ämnesrådet för humaniora och samhällsvetenskap fem anslag till forskare i filosofi. Forskningen handlade om ideell observatörsteori, om den så kallade lotteriansatsen i värdeteori, om pekning och demonstrativ referens i språkfilosofi, om exakt studium av språk och om vaghet och kontextualitet.

Ämnesrådet består av elva ledamöter, sju utsedda av forskarsamhället och tre utsedda av regeringen. En är filosof.

Anslag till filosofi bereds av gruppen för rättsvetenskap och filosofi, bestående av jurister och filosofer. Beredningsgruppen består av framstående forskare. Men av naturliga skäl måste det vara svårt för den internationellt inriktade experten på processrätt eller den filosof som framför allt sysslar med forskning om etik och moralfilosofi att bedöma exempelvis en språkfilosofiskt inriktad forskare. Märk väl: Jag säger inte att rättsvetenskapsmän och filosofer med annan inriktning inte skulle förstå vad det handlar om. Men närmast definitionsmässigt kan de inte ha överblick över språkfilosofin som forskningsfält.

När ämnesrådet fattar beslut om forskningsanslag är vi (jag ingår som allmänrepresentant) i praktiken beroende inte bara av beredningsgruppen utan av de specialister som finns i beredningsgruppen eller som konsulteras av denna.

Är detta nu ett förtäckt angrepp på de filosofer som ingår i beredningsgruppen?

På intet sätt. Jag har i stället valt att illustrera ett generellt fenomen medelst en enskildhet på ett av de verksamhetsfält där jag verkar.

Specialiseringen inom alla områden drivs allt längre. Det skapar inget problem så länge specialisterna skall fatta beslut eller göra bedömningar inom sina specialiteter. Men det blir allt mer omöjligt att som generalist väga samman specialistkunskap från olika fält.

Hur avvågs satsningen på en viss

gren inom filosofin mot rättshistoria, logik, förvaltningsrätt och kognitionsforskning? Och hur avvågs sedan denna beredningsgruppsinterna bedömning mot forskningssatsningar på fornpersiska, betalningsbalanst teori och religionspsykologi?

Och det brännande i denna fråga är inte att vi skulle sakna värdeskala för att jämföra mellan äpplen och päron.

Även om vi säger att den bästa forskningen alltid skall sättas först finns ju inte den som kan bedöma om ett riktigt bra päron är bättre i sin art än vad ett riktigt bra äpple är i sin.

Även om vi säger att den bästa forskningen alltid skall sättas först finns ju inte den som kan bedöma om ett riktigt bra päron är bättre i sin art än vad ett riktigt bra äpple är i sin.

Specialisering är alla framstegs moder.

Det är specialiseringen inom varu- och tjänstproduktionen som gjorde att Sverige från slutet av 1800-talet fram till mitten av 1900-talet utvecklades från att vara ett av Europas fattigaste länder till att bli ett av de rikaste. Det är specialiseringen inom den medicinska forskningen som har gjort, och ännu mer kommer att göra, att de stora folksjukdomarna inte längre ändrar våra liv.

Men vad händer när specialiseringen har drivits så långt att specialisterna själva har förlorat det allmänna perspektiv som gör att de kan avvåga vär-

det av det egna mot värdet av det andra? Och vad händer när generalisterna i samhällets beslutande instanser helt förlorar möjligheterna att väga samman den ena mycket speciella kunskapen och det värde den står för mot kunskap och värde inom ett annat fält?

Finns det ett slags specialiseringens paradox? När specialiseringen har drivits tillräckligt långt finns det inte längre några generalister som kan tillgodogöra sig specialiseringens fördelar.

Jag ser fenomenet när jag deltar i sammanträden med ämnesrådet för humaniora och samhällsvetenskap. Jag ser det när jag som myndighetschef med ansvar för bl a infrastrukturprojekt skall förstå såväl trafikens framtida behov som det långsiktiga miljöintresset.

Jag ser det inte minst i kanslihuset där jag rör mig mellan olika världar när jag går från ett departement till ett annat.

Och jag funderar på det i det utredningsarbete som jag leder om den framtida samhällsorganisationen.

Hur ser den myndighetsorganisation ut som kan hantera, dvs förstå och föreslå åtgärder mot, de ökade sjukskrivningarna? De relevanta specialistkunskaperna handlar om allt från neuropsykiatri (som är subspecialitet inom en av de 62 medicinska specialiteter som Socialstyrelsen definierar) till rätts- och försäkringsekonomi (som är en specialitet som överskrider gränsen mellan rättsvetenskap och nationalekonomi).

Mats Svegfors